
PLIVAJUĆI KAJKAVSKOM RIJEKOM

(Katarina Janči: VIDLA SEM NA SVOJE JOČI,
Biblioteka Osnovne škole Molve, knj. 1)

Božica Jelušić, Đurđevac

Gledajući sa strane, bez posebna uvida, KATARINA JANČI obična je djevojčica koja živi na selu, u lijepom i očuvanom okružju Drave, zelenom pojasu koji još uvijek pomalo podsjeća na drevnu Arkadiju. To je život sela, pomalo izgubljenih „starinskih“ obilježja, no još uvijek postoji mir pokrajine, uživanje u čarima godišnjih doba, običaji i navade o blagdanima, te poglavito uranjanje u jezik, bujicu dragih i poznatih kajkavskih riječi, koje su i Katarinu ozbiljno zaokupile, dajući joj hrabrosti da svoje osjećaje prelije u stihove. To nije jednostavno, osobito ako mlado biće osjeća svoj talent kao nešto stvarno i obvezujuće, iznad puke zabave, pa u pjesmi znakovita naslova **Zake pišem**, daje rezolutan odgovor: *“Pišem zato, nek svet zna / kak ga vidim ja”*. Iako njene tek srednjoškolske godine ne pritrđuju takvoj poziciji, ona se u pjesništvu diže na razinu gdje “duh ne broji godine” (Mihalić) i može izraziti osobne stavove o zavičaju, obitelji, školi, prijateljstvu, prirodi, braći i rođacima, o svojim ustreptalim slutnjama prve ljubavi... Čini to kao netko koga u putnom „ruksaku“ kroz svijet književnosti podržavaju dobre knjige i solidna znanja, stečena u osnovnoj školi. Naime, pored nedvojbeno talenta, Katarina je imala sreću da uspostavi prisnu relaciju sa svojom mentoricom, prof. Marijom Halaček, koja je, recimo to slobodno, uistinu zaslužna što su pjesme molvarske učenice doprle do zbornika i časopisa, recitala i smotri, postižući posvuda zasluženi odjek i pozornost. Zahvaljujući tom povjerenju i prijateljstvu srodnih duša, i ova je stihobirka ugledala svjetlo dana.

Dakle, ne tražeći pozornost zbog činjenice Katarinine mladosti, nakana njenih podržavatelja je da se ohrabri stvaralački duh, ma gdje da se pojavio, i tako potvrdi ona stara istina, da u svakom malenom mjestu može izrasti veliko stablo,

netko odlučan da slijedi crtu svoje sudbine, bez obzira na navade i očekivanja okoline u kojoj je ponikao. Uostalom, upravo na tom zemljovidu Medvedičke i Novoga Virja postojao je čovjek širokih horizonata i velika srca, pravi zaljubljenik u sve dravsko i podravsko - **Miroslav Dolenc-Dravski**. Cijelim svojim opusom i životom vezan uz "falačec" dravske zemlje, ostavio je neke od najsnažnijih kajkavskih stihova u modernoj hrvatskoj poeziji, potičući ideju o jedinstvu svih "emirata" vezanih kajkavskim jezikom. Premda marginaliziran za pjesnikova života, taj opus za sve kajkavce ima zasebnu vrijednost i težinu. Držimo da se i visok "slovostaj" Katarininog rukopisa, teško usporediv s dječjim radovima, oslanja na Dolencovu apsolutnu i suverenu kajkavsku pismenost, izgrađenu na temelju srednjepodravskih lokalnih idioma i literarne (habdelićevsko-krležijanske) zalihe. Stoga je čitatelju ugodno čuti tu izvornu, čvrstu kajkavsku riječ, bez šlagerskih natruha i bilo kakve jeftine sentimentalnosti, koja u suštini i ne pridonosu promociji kajkavskog jezika u cjelini.

Posebice nas raduje što je u ovom rukopisu sačuvano mnogo čistih, zvonkih, starinskih riječi, pomalo potisnutih u doba visokih tehnologija i nekritičnog prihvaćanja "urbanih" vrijednosti. Nestankom alata, rukotvorina, zemljoradničke težačke prakse, te posebice nekih svjetovnih i religijskih običaja, i riječi odlaze u duboku pozadinu, u svojevrsnu "ilegalu", zaboravljaju se ili bivaju zamijenjene nezgrapnim kovanicama. No, Katarina umije pogledati kroz onaj starinski obločec na podravskoj hižici, i vidjeti nešto oku i srcu prisno, poput naivne sličice: "*Ak glediš vu dvor / glediš pečnjake z cvetjem, / staro ruško po koji vrapci skačo, / pod orejom v toro kokoši kokodačo, / race se vu vodi peruškajo, / a po travi se dečica naganjajo*". Mnogo je takvih ugodnih i prepoznatljivih sličica u Katarininim pjesmama, primjerice u jednoj običnoj, nazvanoj **Runjenje**, gdje se srdačno i veselo opisuje veselje dodira sa svježim brašnom, uskoro pretvorenim u „kruh svagdašnji”, a nakon takva radošću prožeta rada, djeca-sudionici su "*Vun zišli beli, beli kak anđeli*". No, možda je ipak DRAVA prava paradigma u životu naše mlade pjesnikinje, i ti prizori boravka vani, u prirodi, sa svim zvukovima, micanjima, svjetlosnim senzacijama, najbolji su dio zbirke, prožet ekološkim duhom i nepatvorenim divljenjem. Gotovo kao mali putopis, doima se pjesma **Ribičija**, u kojoj je svaka strofa sekvenca jednodnevnog "filma", poput ove: "*A krej Drave, / Listje na vrbaj šuška, / Mladevina diši, / Vrapci črčukajo. / Drač se od rose blešči, / Gušćar prek granja prebeži./ Fazan jako zarebeti, /Gavran se splaši i odleti. / Žabe sako malo krekečo, / Kače na drugi breg Drave prepluju*". Pa čak i kad prvi put vidi priželjkivano more, kojemu se starinski i s poštovanjem obraća sa *Faljen Bog, more...*, ona dvoji između proklamirane modre boje vode i možda zelene, *kak i moja Drava?*, jer svaka mjera ljepote počinje i završava upravo s njenom rijekom. Iskazana je mjera zavičajnosti i poštovanja prema nenadmašnim djelima prirode,

u svakom slučajnu uzorita i poželjna, za sve naše generacije.

Katarinin tematski opseg nije preširok, no uvijek joj uspijeva pronaći iskricu nadahnuća, bilo u pučkoj izreci "*Dober je strah komu ga je Bog dal*", bilo u meteorološkoj opasci da je vrijeme uzrok nevolja i glavobolja jer "*Zadušeno je i preveč žmeko, / V glavi se mete, v prse pritišče*". Od takvih jezgri ona brzo ispreplete pjesmu, baš kao i od opisa kućnoga života, igre sa svojom pasjom ljubimicom, ili odlaska u "čestitare" dragom članu obitelji. Stihovi su joj laki, okretni, rime sporadične i slučajne, no ritam uvijek dobro "drži korak" i u njenim pjesmama slobodna stiha i razgovorne intonacije. Gotovo polovica ovih pjesama već je prošla prosudbeno "sito" i ušla u kulturološku kajkavsku riznicu, te nam se čini primjerenim i njihovo uknjižavanje. Bilo bi lijepo da u svojim kreativnim počecima ova mlada, senzibilna duša, doživi prihvaćanje i priznanje okoline, koje talentom i samozatajnošću zaslužuje. I još nešto: premda je prava literarna slava rijetka i teško dosegljiva, poezija može pomoći u duhovnom odrastanju mlade osobe i širenju njenih ukupnih potencijala, što svakako priželjkujemo i našoj Katarini Janči.

U ulozi ilustratora pružila se prigoda također mladog MARTINI IŠTVAN, i pri tom nije učinjena pogriješka, već su se dvije energije lijepo udružile i prožele. Martina je pustila svoju meku olovku, da nam dočara tijek pjesnikinjinih misli. Učinila je to suptilno, bez suvišnoga "kićenja" i detaljiziranja. Koncentrira se na oblik, riblja tijela u klupku, oval fizionomije, mekoću ružina pupoljka, strukturu zrna ili mekoću perja, pa laganim sjenčanjem daje plasticitet, izbjegavajući plošnost. Starinski prozor sa zakovicama i razbarušenim cvijećem, čini nam se najuspješnijim, s dosegnutom mjerom liričnosti. Svakako valja njegovati Martininu percepciju i laku ruku, da bismo u slikarskom molvarskom krugu ubilježili još jedno ime, bez obzira na smjer i stil koji kasnije odabere.

Obje autorice zaslužuju našu srdačnu preporuku u povodu prvog javnog (hrabrog) istupanja u javnosti.

(Iz recenzije, 2011.)